

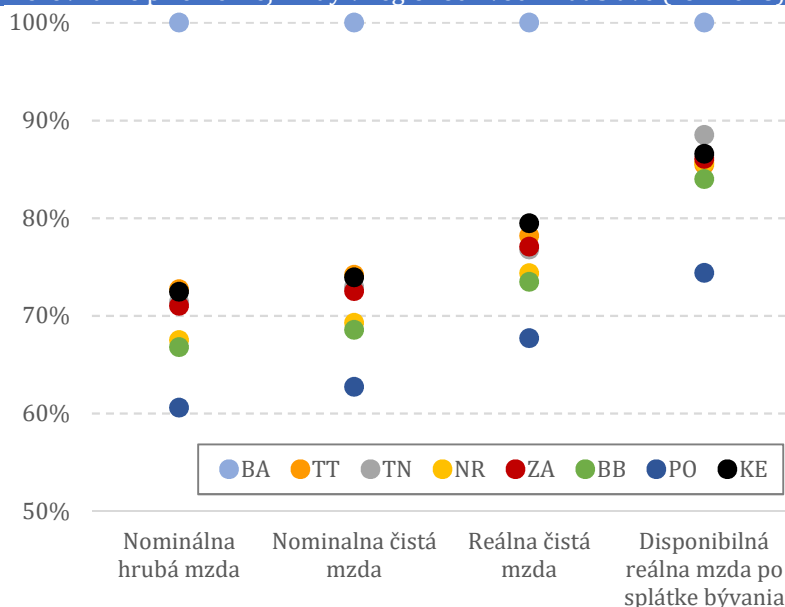
Mzda verzus kúpna sila v regiónoch Slovenska vyššia mzda nezaručuje vyššiu kúpnu silu

Regionálne rozdiely v mzdách medzi slovenskými regiónmi sú považované za vysoké. Po zohľadnení efektov progresívneho zdanenia, rozdielov v cenách a nákladov na zabezpečenie bývania sa zmenšia asi na polovicu. Zmení sa aj poradie regiónov, napr. Trnavský kraj, ktorý je v hrubej priemernej mzde druhý najvyšší na Slovensku, sa po úpravách dostane až na šieste miesto. Viac ako predbiehanie Bratislavy môže prekvapiť veľké zaostávanie Prešovského kraja.

Nominálna mzda

Regionálne rozdiely v nominálnej mzde sú často publikovanou štatistikou. Pri porovnaní priemernej mzdy v jednotlivých krajoch sú mzdy v Prešovskom kraji o viac ako tretinu nižšie než v Bratislavskom kraji. Celkovo sú rozdiely medzi kraji na úrovni 16%.¹ Od roku 2009, keď boli rozdiely až 23%, sa znížili o necelú tretinu, najmä v dôsledku rýchlejšieho rastu miezd v nebratislavských regiónoch začiatkom tohto desaťročia.

Porovnanie priemernej mzdy v regiónoch voči Bratislave (rok 2018)

Zdroj: vlastné výpočty.

V ďalšej analýze očistíme tieto rozdiely o tri faktory: progresívne zdanenie, rozdielne ceny v regiónoch a rozdielne náklady na bývanie. Zanedbáme štruktúru trhu práce – t.j. že pracovné miesta v Bratislavskom a Košickom kraji si častejšie vyžadujú vyššie vzdelanie a zručnosti – inak povedané vyššiu úroveň ľudského kapitálu. Našou otázkou teda je, o koľko sa rôzni reálna kúpna sila priemerného zamestnanca medzi jednotlivými kraji.

¹ Variačný koeficient.

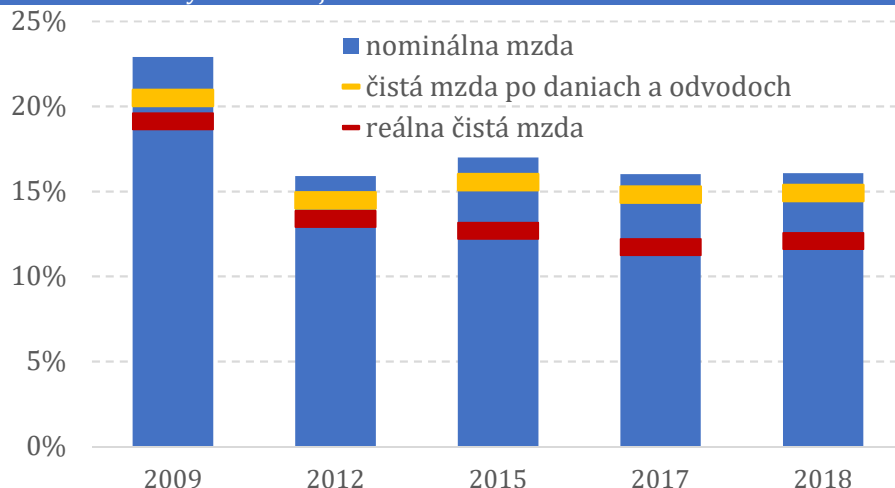
Analytické komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezентujú názory analytikov úseku meny, štatistiky a výskumu (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici ÚMS“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Zdanenie a čistý príjem

Zdaňovanie na Slovensku je mierne progresívne, najmä v dôsledku nezdaniteľnej časti základu dane, ktorá je v súčasnosti necelá tretina priemernej mzdy.² Ďalšie daňovo-odvodové pravidlá ovplyvňujúce celkovú úroveň daňového zaťaženia nehrajú úlohu blízko pri priemernej mzde (odvodové úľavy pre nízke príjmy, odvodové stropy a vyššie dane z príjmu pre veľmi vysoké príjmy).

Daňovo-odvodové zaťaženie má mierny vplyv na zmiernenie regionálnych nerovností, napr. pre rok 2018 je čistý príjem v Bratislavskom kraji 74% hrubej mzdy, kým v Prešovskom kraji je to 77%. Rozdiely medzi kraji po zohľadnení daní sa znížia na 15%, t.j. o 1 p.b (posledný stĺpec v grafe).³

Mzdové rozdiely medzi kraji

Zdroj: vlastné výpočty

Poznámka: Na vertikálnej osi je variačný koeficient. V roku 2009 platil zvýšený nezdaniteľný základ ako opatrenie prijaté po finančnej kríze.

Kúpna sila a regionálne rozdiely v cenách

Kúpna sila rovnakého príjmu v jednotlivých regiónoch Slovenska nie je rovnaká. Analýza konvergencie slovenskej ekonomiky (NBS, 2019) prvý krát prináša informáciu o rozdielnych cenových hladinách v krajoch. Hlavným faktorom sú vyššie ceny služieb v Bratislavskom kraji (najmä od roku 2015) a výrazne nižšie ceny podobných služieb najmä v Prešovskom a Banskobystrickom kraji. Tieto porovnania vychádzajú z ocenenia identického spotrebného koša cenami, ktoré pre výpočet HICP zbiera ŠÚ SR vo všetkých slovenských regiónoch. Toto porovnanie je teda analógiou zohľadnenia parity kúpnej sily, ktoré je obvyklé v medzinárodných porovnaníach. Po zohľadnení kúpnej sily mzdy v jednotlivých krajoch sa rozdiely znížili na 12%. Kým v hrubej mzde boli ostatné kraje 69% Bratislavy, v kúpnej sile je to už 75%.

Náklady na bývanie

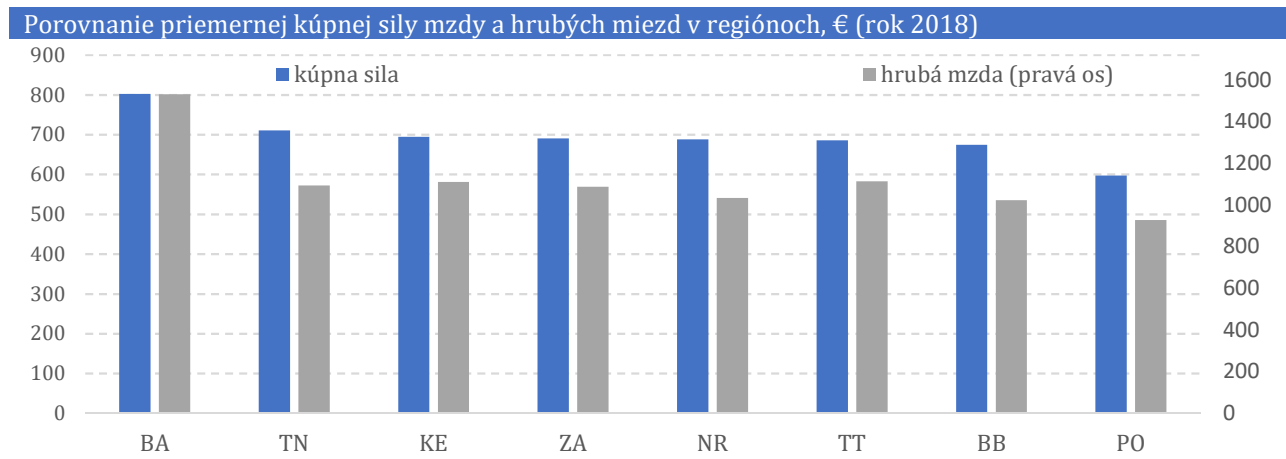
Kúpna sila v mimobratislavských regiónoch je však ešte vyššia, pretože spotrebný kôš nedostatočne zohľadňuje náklady na bývanie. 89% slovenských domácností býva vo vlastnom

² V roku 2009 bola nezdaniteľná časť dočasne zvýšená na 45% priemernej mzdy. Celkovo však nezdaniteľný základ po celé obdobie relatívne klesal, keďže mzdy rastú rýchlejšie než nezdaniteľný základ, ktorý je prostredníctvom životného minima naviazaný na infláciu.

³ V tejto časti neberieme do úvahy iné možné daňové úľavy, ako sú napr. zníženie daní na vyživované deti, zníženie základu dane na manžela/manželku, príspevky do 3. dôchodkového piliera, či nižšie odvody pre zdravotne postihnutých alebo dôchodcov.

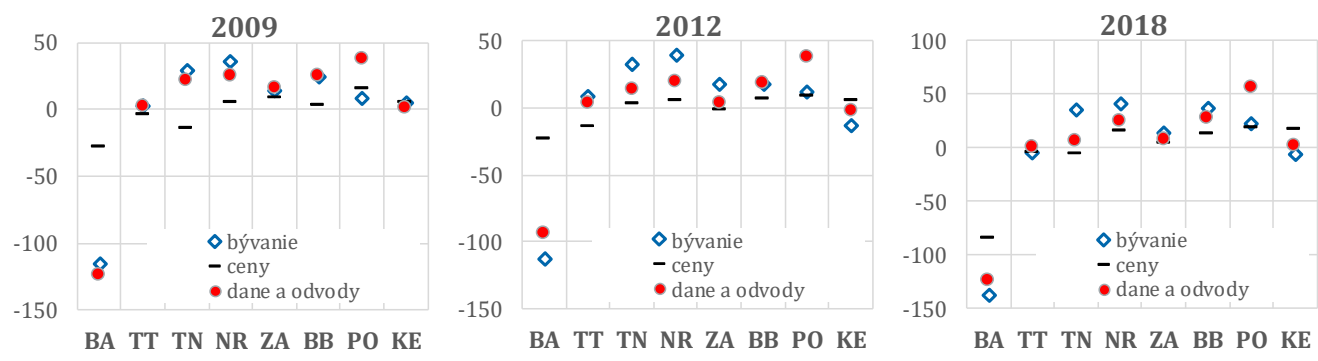
bývaní (Výsledky tretej vlny zisťovania o financiách a spotrebe domácností, NBS, 2019) a veľká časť zvyšných domácností neplatí plné nájomné (napr. bývajú u príbuzných, alebo využívajú sociálne či zamestnanecké výhody). Preto náklady na nájomné tvoria iba necelé 1% nákladov domácností v spotrebnom koši. Pokiaľ do spotrebného koša nebude zahrnuté aj imputované nájomné, ktoré by zohľadňovalo náklady bývania vo vlastnom, môžeme odhadnúť tieto náklady aspoň zjednodušeným spôsobom. Pokiaľ je trh s nehnuteľnosťami v rovnováhe, malo by sa trhové nájomné pohybovať v súlade s cenami nehnuteľností a nákladmi na financovanie investícií. Preto náklady na bývanie vo vlastnom aproximujeme splátkou úveru na bývanie „typického“ slovenského bytu. Konkrétne predpokladáme úrokovú sadzbu na hypotéku 1,8%, rozlohu bytu 70 m², dobu splácania 25 rokov a ceny nehnuteľností podľa údajov NBS. Od priemerného čistého príjmu v každom kraji odpočítame polovicu takejto splátky.

Po započítaní nákladov na bývanie sa rozdiely v čistej kúpnej sile regionálnej mzdy znížia na 8%, t.j. na polovicu oproti pôvodným rozdielom v hrubých mzdách. Priemerná kúpna sila v mimobratislavských krajoch stúpne na 84% Bratislavy. Pre tých asi 20% domácností, ktoré naozaj splácajú úver na bývanie, je tento odhad blízky čistému príjmu, ktorý im zostane po splátke. Pre tých 69% domácností, ktoré bývajú vo vlastnom bez hypotéky, je tento odhad aproximáciou príjmu, ktorý by mali po správnom zohľadnení imputovaného nájomného. Tieto domácnosti vlastnia majetok (bývanie), ktorý im nevynáša úroky ani dividendy, ale miesto toho poskytuje službu bývania. Napr. ak by sme porovnali inak totožné domácnosti v Bratislave a Banskej Bystrici (kde sú ceny nehnuteľností 40% Bratislavy), časť rozdielu ich reálnych príjmov by sme mali brať nie ako rozdiel medzi reálnymi mzdami, ale ako rozdiel medzi výnosmi z ich bohatstva.

Zdroj: vlastné výpočty.

Príspevky daní, cien služieb a cien nehnuteľností k zblížovaniu kúpnej sily miezd v regiónoch, €

Zdroj: vlastné výpočty.

Záver

Zohľadnenie daňovo-odvodového zaťaženia, rôznych cenových hladín v regiónoch a nákladov na bývanie znižuje rozdiely v kúpnej sile regionálnej mzdy na polovicu. Najvýznamnejšiu časť rozdielu spôsobuje vlastníctvo nehnuteľností, ktoré tvoria 80% bohatstva slovenských domácností. Pritom hodnota nehnuteľností nie je jednoznačne prepojená na príjmy – kým v Bratislavskom kraji sú najvyššie príjmy aj najdrahšie nehnuteľnosti, kraj s najnižšími príjmami (Prešov) „predbieha“ tri iné kraje v cenách nehnuteľností.

Z 16%-ného rozdielu medzi príjmami v krajoch „uberie“ daňovo-odvodové zaťaženie 1 p.b., rozdielne regionálne ceny ďalšie 3 p.b. a náklady na bývanie 4 p.b., teda asi polovicu regionálnych rozdielov v mzdách na Slovensku. Ak by sme zohľadnili štruktúru zamestnanosti, rozdiely sa ešte mierne znížia.

Z výsledného vyjadrenia kúpnej sily vidieť, že sa zmení výsledné poradie krajov – napríklad kým Trnavský kraj je druhý v poradí v hrubých príjmoch, jeho upravená kúpna sila je až na šiestom mieste; na druhú priečku sa zo štvrtého miesta dostane Trenčiansky kraj. Šesť krajov od Trnavského po Banskobystrický je v kúpnej sile čistej mzdy veľmi blízko seba. Výnimočné hodnoty sú v Bratislavskom kraji (kde je reálna čistá mzda stále asi o asi 110 eur vyššia oproti ostatným krajom) a v Prešovskom kraji (kde je reálna mzda o skoro 100 eur nižšia).

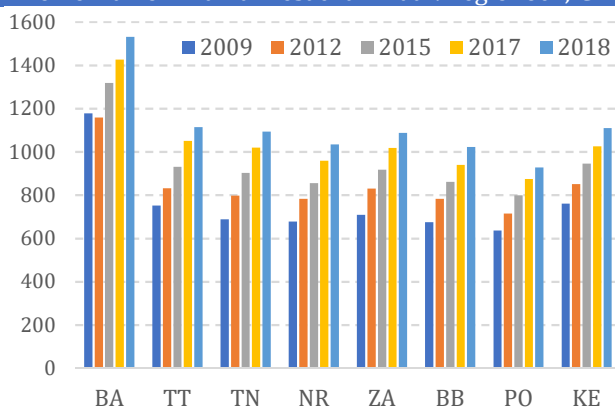
Pavel Gertler, Vojtech Plutzer, Martin Šuster
analytici@nbs.sk

Literatúra

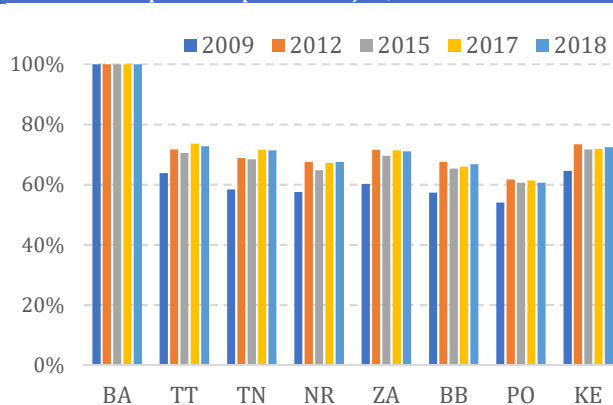
NBS: Analýza konvergenencie slovenskej ekonomiky, [Príležitostná štúdia NBS 2/2019](#)

Jurašková Kucserová, J. a Strachotová, A.: Výsledky tretej vlny zisťovania o financiách a spotrebe domácností (HFCS), [Príležitostná štúdia NBS 1/2019](#)

Priemerná nominálna mesačná mzda v regiónoch, €

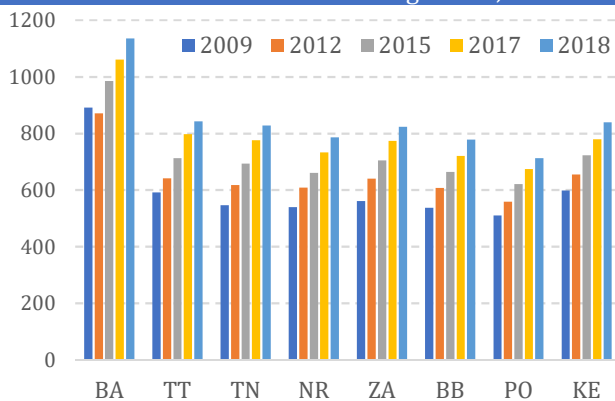

Relatívna kúpna sila podľa krajov, BA=100%

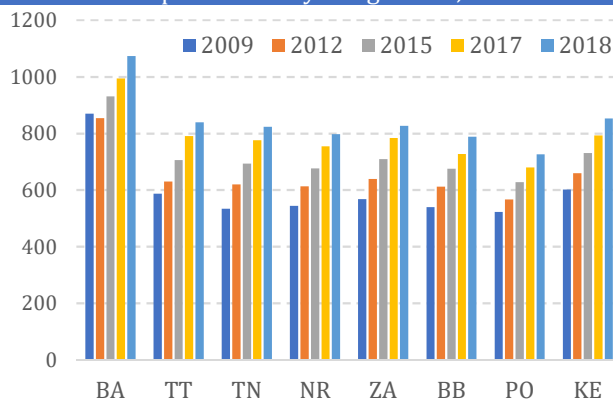

Zdroj: Analýza konvergenie slovenskej ekonomiky, vlastné výpočty.

Priemerná čistá mesačná mzda v regiónoch, €

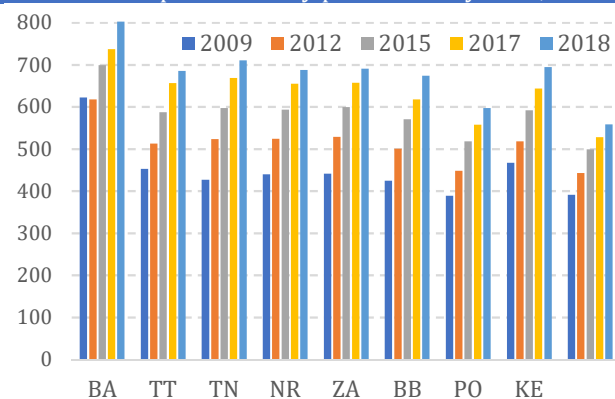

Priemerná kúpna sila mzdy v regiónoch, €

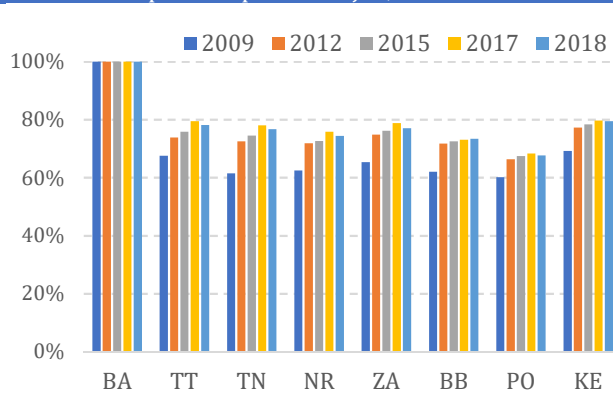

Zdroj: vlastné výpočty.

Priemerná kúpna sila mzdy po nákl. na bývanie, €

Relatívna kúpna sila podľa krajov, BA=100%

Zdroj: vlastné výpočty.

Tabuľka: Ceny nehnuteľností za m2

	2009	2012	2015	2017	2018
BA	1749	1661	1693	1896	1973
TT	937	824	830	936	1060
TN	759	657	663	740	786
NR	709	612	556	663	748
ZA	864	760	753	864	936
BB	789	764	712	745	777
PO	899	803	745	833	875
KE	922	971	946	1015	1071
SK	1344	1235	1240	1388	1464

Zdroj: NBS.